

הכל אודות אמא

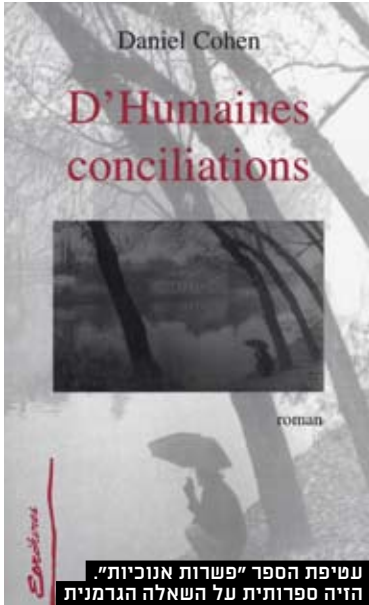
דניאל כהן פרסם סדרת ספרים
מצליחה ואז הקים את אחת
מהוצאות הספרים היוקרתיות
בצרפת. כל זה לא עזר לו
להתאושש מפטירתה של אמו.
"צעדתי עם אמי יחד לעבר
המוות, ובמותה מתנו יחד",
הוא אומר בראיון אישי

« סיה בן ששה » צילום: רמי זרנגר

דניאל כהן, "במשך שנתיים טיפלתי
באמי מצלי בבית או בבית חולים"

התרבותי שבכעולותו. שוק הספרים בצרפת מגלגל מיליארד יורו בשנה, אבל כהן מודאג. "צרפת נמצאת במקום ה־18 בעולם מבחינת כמות הקוראים, ואני מודה שבפריז יש לנו היום בעיה למכור רומנים".

איך זה ייתכן? הפפרות הצרפתית היא אחת המתורגמות בעולם.

"הספרות שלנו מרתקת את העולם, זה נכון, יש לנו 65 אלף ספרים חדשים שיוצאים מדי שנה. רק להרמטאן מוציא 2,500 ספרים חדשים בשנה ויש לה סניפים בהונגריה, בקנדה, בניו יורק ובמקומות נוספים בעולם".

לא נשמע רע.

"מתוך 65 אלף ספרים שמתפרסמים בשנה, חנויות הספרים מחזיקות 3,000 כי אין להן מקום. לי יש בבית ספרייה של 15 אלף ספרים שאני מחזיק בארבעה חדרים גדולים. בשביל 65 אלף ספרים הייתי צריך 12 חדרים רק לספרים. וזה מה שמוציאים בשנה אחת".

בכל זאת, נדמה שפריז מוצפת בספרים. אפילו ברכבות המטרו רואים את הנוסעים יושבים וקוראים.

"זה רק רושם שהכל מוצלח אצלנו. היום המצב לא טוב. יש 50 אלף קוראים קבועים בצרפת שקוראים בין שמונה לעשרה ספרים בשנה. הם שגורמים לשוק הספרים לעבוד. במטרו קוראים ספרי כיס "פוש", כמו שקוראים להם (ספרים בכריכה רכה - מב"מ). את הכותבים הגדולים של צרפת קוראים פחות".

מה עמדתך על אימוץ הקריאה באמצעים

להרמטאן את רוב מתחרותיה, לאחר שמי כרה ספרים ב־20 מיליון יורו בשוק הצרפתי. בראיון נדר, שמתקיים במהלך ביקור משפחתי בארץ (שתי אחיותיו מתגוררות בבאר שבע), מתאר כהן את המציאות הכי לכלית שבה מתנהל שוק הספרים והמו"לות בצרפת.

בית ההוצאה ל'אוריון ממוקם ברובע הלטיני, סמוך לאוניברסיטת הסורבון ובג' בו לקולו' דה פראנס. זה בית ההוצאה השני שהקים כהן. את הראשון ייסד בשנות התשעים ונפרד ממנו כעבור כמה שנים לאחר שהחליט שהוא רוצה לחזור לכתוב. כיום הוא מקבל יותר מ־2,000 כתבי יד בשנה מספרים שחולמים להתפרסם במותג היוקרה

קשר המכונן בחייו של המו"ל הצרפתי הבכיר דניאל כהן הוא ללא ספק הקשר עם אמו, מרים. כשהיה בן 26 וגר בפריז, נודע לכהן שאמו, שהתגוררה בישראל, חלתה. "עזבתי את אמי בישראל ונסעתי לפריז כשאני בן 15. בשנות השישים והשבעים הייתה לנו התכתבות אדירה. כתבנו מכתבים זה לזה כמעט כל יום. אין ספק שהיו לי רגשות אשם על כך שעזבתי את אמי בישראל ונסעתי. לכן הגעתי לארץ לקבל את דיאגנוזת הרופאים. הם אמרו שאמא צפויה למות בתוך שלושה חודשים מסרטן".

כהן לא הסכים לקבל את הגזרה והחליט להביא את אמו לפריז ולטפל בה בעצמו. "באותה תקופה הייתי מרצה באוניברסיטה

"עזבתי את אמי בישראל ונסעתי לפריז כשאני בן 15. בשנות השישים והשבעים הייתה לנו התכתבות אדירה. כתבנו מכתבים זה לזה כמעט כל יום. אין ספק שהיו לי רגשות אשם על כך שעזבתי את אמי בישראל ונסעתי"

בלאנש, החתולה של כהן. "הצילה אותי ממוות"

ונשתי את התפקיד. במשך שנתיים טיפתי באמי אצלי בבית או בבית חולים. היא זכתה בשנתיים נוספות של חיים".

כהן פרסם 12 ספרים, ואחרי מות אמו ביקש לכתוב עליה. "לא עניינו אותי חייה או הסרטן שלה, אלא מה קורה כשגבר, שהוא בן, הופך לאמא, ומה קורה כשאמא, שהופכת להיות ילדה, הופכת להיות הבת של הבן שלה. הסרטן היה בראש שלי כמו היריון. אני חושב שבגלל אותה תקופה שבה אמי הפכה להיות בתי לא התחנתתי ולא היו לי ילדים. אמי הייתה עבורי הילדה שמעורר לי לא הייתה לי. בתחושת, באינטימיות, צעדתי עם אמי יחד לעבר המוות, ובמותה מתנו יחד".

משבר ספרות צרפתי

כהן הקים ועומד בראש הוצאת ל'אוריון, שהיא מותג היוקרה של מי שהפכה בשנת 2012 לאחת מענקיות המו"לות בצרפת - הוצאת להרמטאן. בשנת 2012 עקפה

“לא עניינו אותי חייה של אמי או הסרטן שלה, אלא מה קורה כשגבר, שהוא בן, הופך לאמא, ומה קורה כשאמא, שהופכת להיות ילדה, הופכת להיות הבת של הבן שלה. אני חושב שבגלל אותה תקופה שבה אמי הפכה להיות בתי לא התחתנתי ולא היו לי ילדים”

כך גילה כהן את כתביו של מרסל פרוו סט. “למדתי אותו כשהייתי בתיכון והוא סימן עבורי מסלול שדרכו עברתי. עד גיל 44 קראתי כל שנה את כל מה שכתב פרוו סט בימי חייו, כמו היהודים שקוראים את התורה בשנה. בשלב מסוים הבנתי שאם אני רוצה לכתוב כדאי שאפרד ממנו. אם היום אני קורא את פרוסט זו קריאה ביקורתית, קריאה אומללה. בגיל 62 האדם רואה את מה שהמתבגר לא ראה, כולל את המקומות שבהם פרוסט לא הצליח.”

כשסיים את ארבע שנות הקריאה והשוו טטות בפריז, פנה כהן לאוניברסיטה וכתב דוקטורט על הנשיא הקודם של רפובליקת סנגל, שהיה משורר והנהיג תנועה. למרות היותו מו”ל שהקים שני בתי הוצאה לאור, כהן מגדיר עצמו קורם כל סופר. “כתבתי 15 שנה ללא הפסקה וכך הגשמת חלום”, הוא מספר על נסיבות כתיבת יצירתו “פשוטות אנוכיות”. “הספר הצליח מאוד למרות שה צרפתים מצאו אותו קשה. זו פרוזה שדורשת

קרוב משפחה שהגיע מאלוס משך אותו לספרות. “הוא לא לימד אותי ספרות צרפ” תית אלא ספרות גרמנית וזה השפיע מאוד על הכתיבה שלי”. את אלג’יר עזבה המשפחה בשנות החמישים ועברה למרסיי שברורם צרפת. כהן סיים את בחינות הבגרות כבר בגיל 13, אז גם החליטו הוריו להגר לישראל. “הגענו לבאר שבע ב־1962 והייתי אומ” לל. באר שבע ב־1962 הייתה נוראה יותר מבאר שבע ב־2013, אז עזבתי. הוריי הרשו לי לחזור לפריז בגיל 15 ועב” רתי לחרר משרתות אצל בן דוד. במשך ארבע שנים, שה פכו למרגשות והיוצאות דופן בחיי, קראתי את כל מה שיכור לתי לשים עליו יד. קראתי יותר מ־20 ספרים בחורש, לפעמים ספר ביום. אמא שלחה לי קצת כסף, טיילתי בפריז וגיליתי אותה, זה היה לפני המהפכה של 1968 ואחריה.”

אלקטרוניים כמו קינדל ואייפד?

“עולם המו”לות שפועל כיום נולד עם העיתונות של המאה ה־19 שזוהרה כבר ככה. אני אוהב את הטכני אבל חושב שהס פך חשוב. לתחושת, האלקטרוני לא מספיק טוב כדי לקרוא עליו ספר.”

אתה חושב על היום שבו יפסיקו להד

פוס ספרים?

“הספרייה האדירה שלי היא אוסף אמנות בפני עצמו. יש לה ערך אסתטי בעיניי. קשה לי לחשוב על מצב כזה.”

בגרות בגיל 13

כהן, בן 62, נולד במדבר סהרה בדרום אלג’יר בנקודה הסמוכה לדרום מרוקו ול מאוריטניה. “לפני מותה אמי אמרה לי ‘אל תשכה מאין באת. תזכור שפעם היית עני’”. אותו משפט לא מרפה מכהן עד היום. “נולדתי באמת למשפחה ענייה. בבית היו שני ספרים – התורה של אבי ומילון לארוס. המילון שיקף במגנטיות את הרפובליקה הצרפ” תית ואפשר ליהודים של אלג’יריה לא רק להיות שווים לאחרים אלא גם להחשב צרפתים.”

קינדל. “לא מספיק טוב כדי לקרוא עליו ספר”

מרים, אמו של כהן.
"היא הייתה עבורי הילדה
שמעולם לא הייתה לי"

מהקורא לעבור. זו פרוזה לא שימושית".
15 שנה עבור פרוזה לא שימושית?
"בצעירותי, כשהייתי סגור בחדר וקראתי
כמו משוגע, רציתי לכתוב משהו שישפיע,
משהו שכולם יקראו. אחרת למה טוב לכתוב?
לטפח את האגו הקטן שלי? הנצחיות שלי נמ'
שכת לזמן החיים שלנו, לא מעבר לזה".
"פשרות אנוכיות" הוא אחד מתוך סדרה
של ארבעה ספרים שכתב כהן ושקובץ מרו'
כו שלהם יצא בכרך אחד, המונה לא פחות
מ־1,412 עמודים. הספר הראשון "פסואס"
(כליות ביונית - מב"מ) נכתב בשנת
1985 ועוסק ביחסים שבין כהן לאמו לק'
ראת מותה. ב"פשרות אנוכיות" הפך כהן
את אמו לרוזנת בפראג בין שתי מלחמות
העולם. "הייתה לי הזיה ספרותית על השא'
לה הגרמנית. קרוב המשפחה שלי לימד
אותי שירה גרמנית ואז גיליתי את השואה.
זה דבר אחד לדעת מהי השואה ודבר אחר
לעבור אותה". גם הספר השלישי, "האיש
מסרה", שפורסם בשנת 2000, ממשיך
לעקוב אחר השואה. הספר הרביעי, "היכן
צעדיך", שהתפרסם ב־2003, הביא על כהן
מפגש מפתיע. "זה סיפור אהבה בין שני
גברים, אחד מהם דיפלומט ממשפחה צר'
פתית מסורתית שאביו עבד במשטרה בזמן
שגרמניה כבשה את צרפת. יום אחד קוראת

מדה אותי להיות אדם והתאהבנו זה בזה.
כאדם צמחוני שנלחם למען בעלי חיים, אני
יכול לומר היום שהאהבה אליה הייתה גדו'
לה יותר מכל אהבה שהייתה לי בחיי".

מה אהבת בה?

"את הסבלנות שלה. את העובדה שהיא
גרמה לי לחשוב על התרבות האנושית שהיא
למדה, את האופן האנושי שבו היא הביעה
אהבה. היא הזכירה לי את מה שלא זוכרים כל
יום, את העובדה שאנחנו חיות. נשארנו יחד
15 שנה. לילה אחד היא הצילה אותי ממוות.
הייתי לכר ונפלתי לתרדמת והיא נשכה את
הלחי שלי כדי להוציא אותי מהתרדמת.
כשהתעוררתי נסעתי לבית חולים. אחיותיי
באו וטיפלו בה בהיעדרי. טוב שיש אחיות".
כצמחוני מבלה כהן בעיקר במסעדות
ברובע הלטיני. הוא מסתובב הרבה בעו'
לם, לימד בניו יורק והתחבר להוגים ואנ'
שי תרבות אמריקאים, נוסע הרבה לפראג,
לאיטליה, לאנגליה, לפורטוגל. הוא מרבה
לפרסם ספרות מדרום אמריקה בשל אהבתו
העזה למקום.

לפני כמה שנים נפרד מחבר טוב במיוחד
שהלך לעולמו, הפילוסוף ז'אק דרידה. גם
דרידה כתב ספר על אמו, וכשכהן סיים את
ספרו שלו, הוא שלח אותו לפילוסוף הנודע.
דרידה ביקש להיפגש מיד ואז שאל אותו
"דניאל כהן, מדוע באת לראות אותי מאוחר
כל כך?". בעקבות המפגש התפתחו בין הש'
ניים התכתבות ארוכה וחברות הדוקה, שה'
ספרות וההגות במרכזן.

**"כשכתבתי את 'פשרות אנוכיות' הגיעה לחיי אותה חתולה
שהפכה לחשובה מאוד בקיום שלי. החתולה הזו לימדה אותי
להיות אדם והתאהבנו זה בזה. אני יכול לומר היום שהאהבה
אליה הייתה גדולה יותר מכל אהבה שהייתה לי בחיי"**

צרפת לטירוף. היא הופכת לנשיאת הרפוב'
ליקה הצרפתית". הספר, שכולל 450 איורים
צבעוניים, יהיה בן 670 עמודים.
"כשכתבתי את 'פשרות אנוכיות' הגיעה
לחיי אותה חתולה שהפכה לחשובה מאוד
בקיום שלי", מספר כהן. "החתולה הזו לי"

מרסל פרוסט.
לא תמיד הצליח

כתבה לי שהיא האמא של הדמות הראשית.
מתברר שהיא נכנסה לחנות ספרים, פתחה
את הספר, קראה אותו וגילתה שכתבתי על
בנה בלי לדעת שזה הוא. אותה אשה ואני
הפכנו לחברים".

**אם שגשגת ככותב מדוע חזרת לעולם
המור"לות?**

"כי רציתי להרוויח. גם רציתי להתרגש
מלראות טקסט ולהחליט אם לתת לו חיים
או לא. זה משהו שעושה טוב לבריאות. זו
פריבילגיה שהייתה ועדיין יש לי בחיים.
אני חייב להורות במשהו, וגם אם זה נאיבי -
אני מטורף על ספרות".

דרידה ואני

בקרב ייצא ספרו החדש והמפתיע למדי
של כהן, "החתולה הלבנה". כהן הקדיש את
הספר לדמות הראשית שלו - חתולתו הפ'
רטית, בלאנש, שמתה לפני ארבע שנים.
"הספר הוא מטאפורה, סיפור אפי על חתו'
לה שרוכשת את שפת האדם ומכניסה את